

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
OSIJEK
UPRAVNI ODJEL ZA
PROSTORNO PLANIRANJE,
ZAŠTITU OKOLIŠA I PRIRODE
Ribarska 1/II, Osijek

KLASA: UP/I-612-07/14-04/2
URBROJ: 2158/1-01-14/07-15-10
Osijek, 25. veljače 2015. godine

Upravni odjel za prostorno planiranje, zaštitu okoliša i prirode Osječko-baranjske županije, po zahtjevu Hrvatskih voda, Vodnogospodarski odjel za Dunav i donju Dravu, Osijek, Splavarska 2a, u postupku provedbe Glavne ocjenu prihvatljivosti zahvata za područje ekološke mreže za zahvat sanacija desne obale rijeke Dunav kod Erduta od rkm 1378+000 do rkm 1375+000, temeljem članka 29. stavak 2. i članka 33. stavak 1. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“ broj 80/13.), donosi

RJEŠENJE

I. ODBIJA SE zahtjev Hrvatskih voda, Vodnogospodarski odjel za Dunav i donju Dravu, Osijek, Splavarska 2a, u postupku provedbe Glavne ocjene prihvatljivosti zahvata za područje ekološke mreže, za izvođenje zahvata sanacije desne obale rijeke Dunav kod Erduta od rkm 1378+000 do rkm 1375+000.

II. Ovo Rješenje objavljuje se na internetskim stranicama Osječko-baranjske županije.

Obrazloženje

Nositelj zahvata, Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel za Dunav i donju Dravu, Osijek, Splavarska 2a, podnijele su ovom Upravnom tijelu 21. listopada 2014. godine zahtjev, kojim traže provedbu postupka Glavne ocjene prihvatljivosti zahvata za područje ekološke mreže, za zahvat sanacija desne obale rijeke Dunav kod Erduta od rkm 1378+000 do rkm 1375+000.

Uz zahtjev je priložena Studija za Glavnu ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu, izrađena od Instituta za istraživanje i razvoj održivih eko sustava (IRES) iz Velike Gorice, Jagodno 100a, u travnju 2014. godine (u daljnjem tekstu Studija).

Lokacija zahvata je desna obala rijeke Dunav od rkm 1378+000 do 1375+000 koja se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji, na području Općine Erdut, na k.č.br. 1775, 6811, 1774, 6801, 1771, 1769, 1768, 6808, 1740, 6800, 1737, 1738, 6803, 1728, 6799, 1730 i 7212 k.o. Dalj.

Obuhvat zahvata odnosi se na dimenzioniranje obaloutvrde u vidu stabilizacijskog madraca kako bi se spriječio nastavak erozije desne obale. Obaloutvrda bi se izvodila na postojećoj obali i ne bi bila direktno vezana za regulacijsku crtu.

Geometrija projektirane obaloutvrde je promjenjiva ovisno o geometriji obale i korita. Promjena je vidljiva na poprečnim profilima gdje je jasno prikazan položaj stabilizacijskog madraca.

Prvi tip profila je da bi se stabilizacijski madrac položio na pripremljenu podlogu, od točke SNV+1 m (78,41 m n. M. +1 m) u nagibu pokosa 1:3 u duljini od 12,5 m. Nakon navedenih 12,5 m nagib pokosa se nastavlja u nagibu 1:5 ili 1:1,5 ovisno o konfiguraciji terena do točke uklapanja u postojeće korito. Od te točke madrac bi pratio geometriju korita. Stabilizacijski madrac bi se položio na pripremljenu

podlogu (iskop, nasip, formiranje pokosa) u duljini od 30 m na toj dionici. Za potrebe pripreme pokosa za polaganje madraca potrebno bi bilo provesti mjestimični iskop i/ili nasip materijala. Drugi tip profila bio bi takav da će se pokos 1:3 pružati od točke SNV+1 m do točke uklapanja u postojeće korito, a nastavak stabilizacijskog madraca izveo bi se prateći geometriju korita i to sve u duljini 30 m.

Za treći tip profila bila bi potrebna priprema pokosa, a madrac bi bio izveden na postojećem terenu od točke SNV+1 m prateći pokos obale i korita u duljini od 30 m.

Stabilizacijski madrac izvodio bi se od geotekstila, fašinskih koba vezanih paljenom žicom i lomljenog kamena. Prije polaganja stabilizacijskog madraca biti će potrebno provesti pripremu pokosa koja uključuje sječu i uklanjanje određenog broja stabala uz riječnu obalu. Uklanjanje stabala odnosilo bi se na ona stabla koja su djelovanjem erozije već nakošena prema koritu, odnosno kojima je korijenski sustav izvan zemlje, kao i manji broj stabala, grmlja, debala i grana koje su uz obalu deponirani kao nanos za vrijeme visokih voda i brzih potoka.

Planirani zahvat nalazi se unutar područja ekološke mreže, Područja očuvanja značajnog za ptice (POP) „HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje“ i Područja očuvanja značajnog za vrste i stanišne tipove (POVS) „HR2000372 Dunav-Vukovar“.

U svrhu informiranja javnosti i zainteresirane javnosti, 28. listopada 2014. godine objavljena je u trajanju od 30 dana na internetskoj stranici Osječko-baranjske županije Informacija o zahtjevu nositelja zahvata za provedbu postupka Glavne ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu za sanaciju desne obale rijeke Dunav kod Erduta od rkm 1378+000 do rkm 1375+000, KLASA: UP/I-612-07/14-04/2, URBROJ: 2158/1-01-14/07-14-3.

Upravni odjel za prostorno planiranje, zaštitu okoliša i prirode Osječko-baranjske županije je temeljem članka 31. Zakona o zaštiti prirode proveo javnu raspravu za navedeni zahvat. Obavijest o javnoj raspravi objavljena je u Glasu Slavonije 29. prosinca 2014. godine, na oglasnoj ploči i službenim internetskim stranicama Osječko-baranjske županije gdje je bila dostupna i Studija (IRES, travanj 2014.). Javni uvid u Studiju održan je u razdoblju od 07. siječnja 2015. do 05. veljače 2015. godine. Tijekom javnog izlaganja održanog 20. siječnja 2015. godine u prostorijama Upravnog odjela za prostorno planiranje, zaštitu okoliša i prirode Osječko-baranjske županije, o čemu je sačinjen Zapisnik (KLASA: UP/I-612-07/14-04/2, URBROJ: 2158/1-01-14/07-15-7, od 20. siječnja 2015. godine). Tijekom provedbe javnog uvida pismenim putem je zaprimljeno očitovanje Hrvatskih šuma d.o.o. i primjedba Hrvatskog društva za zaštitu ptica i prirode. Hrvatske šume d.o.o. su se pozitivno očitovale o planiranom zahvatu uz obrazloženje da prijeti ozbiljna opasnost direktnog proboja rijeke Dunav u najveći Porički dunavac Zatonj (rkm 1376+000) kojim bi se veliki kompleks šume pretvorio u dunavsku adu i time bi se trajno i nepovratno promijenio prirodni krajobraz i uništio betonski most u šumskom kompleksu Porić, što bi Hrvatskim šumama znatno otežalo gospodarenje u tom šumskom kompleksu kao i postojanje potencijalne opasnosti od daljnjeg djelovanja vode i izazivanja klizišta na novoj (djelomično nastanjenj) obali. Hrvatsko društvo za zaštitu ptica i prirode je dalo primjedbe koje su se odnosile na povećanu opasnost od štetnog djelovanja voda i štetnih poplava izgradnjom obaloutvrde, da je čitav zahvat temeljen na pogrešnom konceptu „Uređeni vodotok = stabilni vodotok“, da je studija izrađena bez ikakvih točnih, značajnih i relevantnih podataka koji bi svjedočili o rasprostranjenosti vrsta i staništa i veličinama njihovih populacija, da postojeća studija ne osigurava dovoljno dokaza da li područja ekološke mreže na kojima se planiraju zahvati već imaju povoljan status zaštite koji samo treba biti očuvan te da izgradnja obaloutvrde u duljini od 3 km unutar vodotoka predstavlja veliki infrastrukturni zahvat koji može imati značajan utjecaj i na okoliš.

U provedbi navedenog postupka sukladno članku 31. stavak 3. Zakona o zaštiti prirode, zatraženo je i dobiveno mišljenje Državnog zavoda za zaštitu prirode, KLASA: 612-07/14-38/464, URBROJ: 366-07-3-14-2 od 03. prosinca 2014. godine, u kojem se navodi slijedeće, citirano:

„• Sukladno podacima iz Standardnih obrazaca Natura 2000 (SDF obrasci) ukupna populacija bregunice na Području očuvanja značajnog za ptice (POP) HR1000016 Podunavlje i donje Podravlje procijenjena je na 1100-2800 parova. Na lokaciji zahvata (1376 rkm) zabilježeno je u 2012. godini

gniježđenje 90 parova bregunica što predstavlja 3-8 % procijenjene populacije ovog POP područja odnosno kako i sama Glavna ocjena navodi, predstavlja 18 % dunavske populacije bregunica u 2012. godini (podaci iz izvještaja „Monitoring bregunica, vodomara, male i crvenokljune čigre na rijekama Muri, Dravi i Dunavu“, Ivan Darko Grlica i Jasna Razlog-Grlica, Virovitica, studeni 2012.). Prema navedenom izvještaju, značaj ove kolonije je i u tome što su ostale 4 kolonije već direktno ugrožene izgradnjom obaloutvrda ili pripremnim radovima za njihovu izgradnju.

- Unatoč ovim podacima o značaju predmetne dionice za populaciju bregunica, Glavna ocjena zaključuje da „izgradnjom obaloutvrde ne uklanjaju se izravne strme riječne obale nužne za gniježđenje bregunice i vodomara već se zaustavlja prirodni proces erozije i omogućava vegetacijska sukcesija obale“. Glavna ocjena smatra da se predloženim mjerama ublažavanja koje ograničavaju period gradnje izvan razdoblja gniježđenja, monitoringom vegetacijske sukcesije obale i uspješnosti gniježđenja te potencijalnom izgradnjom zamjenskih staništa prepoznati negativni utjecaji zahvata mogu svesti ispod razine značajnosti.

- Izvedbom zahvata uz primjenu navedenih mjera ublažavanja ne mogu se ublažiti negativni utjecaji na bregunice i vodomara iz razloga što i uz njihovu primjenu desna obala na dužini 3,5 km više neće biti pogodna za njihovo gniježđenje. Crvena knjiga ugroženih vrsta ptica (Crvena knjiga ptica Hrvatske, V. Tutiš, J. Kralj, D. Radović, D. Čiković i S. Barišić, DZZP 2013) za bregunicu navodi: „Prikladnost mjesta za gniježđenje ovisi o njegovoj sklonosti k eroziji - za gniježđenje preferiraju svježe odrone u kojima mogu iskopati svježe rupe za gniježđenje. Stare rupe ne koriste kako bi izbjegle parazite. Za formiranje velikih kolonija, koje mogu biti više tisuća parova, potrebne su im duge odronjene obale“.

- Crvena knjiga ugroženih vrsta ptica dalje navodi: „Brojnost bregunice u Hrvatskoj, uz izražene godišnje fluktuacije uobičajene za vrstu, kontinuirano opada. Hrvatska populacija bregunice 80-tih godina 20. st. procijenjena na 25.000 - 30.000 parova (Arhiva zavoda za ornitologiju), danas je pala na svega 5.000 - 8.000 parova. Glavni je uzrok pada populacije uništavanje staništa za gniježđenje uzrokovano regulacijom rijeka i utvrđivanjem njihovih obala (D. Radović, D. I. Grlica)“. Evidentno je stoga da će se ovim zahvatom doprinijeti daljnjem padu populacije bregunica u Hrvatskoj.

- Osim značajnog negativnog utjecaja na populacije bregunica, zaustavljanjem erozije na ovom potezu od 3,5 km nestat će pogodno stanište za gniježđenje vodomara. Vodomar je također ciljna vrsta Područja očuvanja značajnog za ptice (POP): HR100016 Podunavlje i donje Podravlje. Glavna ocjena navodi da su prilikom obilaska na predmetnom potezu lokacije zahvata utvrđene rupe u kojima gnijezdi vodomar (slike 2.1-14., 2.1-17. i 2.1-18), no ne navodi se broj parova koji gnijezdi na tom potezu. Prema gore spomenutom izvještaju (Grlica, 2012.) najviše vodomara na Dunavu gnijezdilo je 2011. godine kada je na 126 kilometara toka zabilježeno 50 parova vodomara odnosno jedan par na svakih 2,52 km riječnog toka. Predmetnim zahvatom će se trajno izgubiti 3,5 km odronjenih strmih obala te se time utjecati na smanjenje pogodnog staništa za vodomare što s obzirom na ukupnu procijenjenu brojnost na SPA području HR100016 Podunavlje i donje Podravlje (40 - 60 gnijezdećih parova) predstavlja značajan negativan utjecaj na populaciju vodomara (prema slikama u Glavnoj ocjeni na navedenom potezu gnijezdi više parova vodomara). Kao i u slučaju bregunica, primjenom mjera ublažavanja navedenih u Glavnoj ocjeni značajan negativan utjecaj ne može se umanjiti ispod razine značajnosti.

- Pored navedenog, zahvat je u suprotnosti sa osnovnim mjerama navedenim Pravilnikom o ciljevima očuvanja i osnovnim mjerama za očuvanje ptica u području ekološke mreže (NN 15/14) u kojem se za HR100016 Podunavlje i donje Podravlje navodi za bregunicu da treba „očuvati povoljnu strukturu i konfiguraciju obale vodotoka te dopustiti prirodne procese, uključujući eroziju“, a za vodomara da treba „na vodotocima očuvati strme dijelove obale bez vegetacije, pogodne za izradu rupa za gniježđenje“.

- Predviđa se da bi planirani radovi na izgradnji predmetne obaloutvrde trajali 7 - 12 godina (300 - 500 m obaloutvrde godišnje). S obzirom na ovako dug period radova radi se o dugotrajnim negativnim utjecajima, za koje Glavna ocjena nije ocijenila da su značajni odnosno navodi da se mjerom koja propisuje radove izvan sezone gniježđenja oni mogu umanjiti ispod razine značajnosti. Državni zavod za zaštitu prirode ne slaže se s navedenim jer se radi o kontinuiranom narušavanju mira u staništu i zamućenju vodenog stupca što posljedično djeluje prvenstveno na ciljne vrste ptica za koje se navodi

da bi potencijalno mogle dolaziti na lokaciji su preletnice te bi se time na njih utjecalo izvođenjem radova i izvan perioda gniježđenja.

- Glavna ocjena u poglavlju 1.2 (Cilj provedbe Glavne ocjene zahvata) navodi da ova studija prati smjernice Okvirne Direktive o vodama (ODV). Sukladno ciljevima Okvirne direktive o vodama, potrebno je spriječiti daljnje uništavanje vodenih cjelina, povećati i obnoviti stanje vodenih kao i kopnenih ekosustava i močvara koje direktno ovise o vodenim ekosustavima, uspostaviti održivo korištenje voda bazirano na dugoročnijoj zaštiti vodnih resursa, osigurati smanjenje onečišćenja podzemnih voda, doprinosti ublažavanju posljedica poplava i suša, postići „dobro stanje“ površinskih voda EU do 2015. godine (dobro stanje se određuje biološkim, kemijskim i morfološkim faktorima). Stoga, za nove projekte poput predloženog zahvata, pravilo da je zahvat prihvatljiv isključivo ako ne uzrokuje daljnje pogoršanje vodnih tijela, je u cijelosti obvezujuće. Nositelj zahvata, Hrvatske vode, pravna su osoba za upravljanje vodama u Republici Hrvatskoj te su stoga zadužene za provedbu Direktive o vodama. Predmetni zahvat suprotan je smjericama ODV jer se odnosi na daljnju degradaciju hidromorfološkog stanja vodotoka umjesto na poboljšanje stanja.

- Zemlje u slivu rijeke Dunav zajedno su izradile Plan upravljanja slivom rijeke Dunav (Danube River Basin District Management Plan, ICPDR, 2009), uključujući mjere koje bi osigurale da se do 2015. godine postigne barem dobro stanje sukladno ciljevima Okvirne direktive o vodama (WFD 2000/60/EC). Plan upravljanja slivom rijeke Dunav su formalno usvojile sve države unutar Međunarodne komisije za zaštitu rijeke Dunav (International Commission for the Protection of the Danube River, ICPDR). ICPDR je transnacionalno tijelo, koje je osnovano u svrhu provođenja Konvencije o suradnji na zaštiti i održivoj upotrebi rijeke Dunav (Konvencija o zaštiti rijeke Dunav) koju je potpisalo jedanaest dunavskih zemalja uključujući Hrvatsku. Osnovni cilj Konvencije je osigurati da se površinskim i podzemnim vodama u slivu rijeke Dunav upravlja i koristi održivo i pravedno. U obuhvatu dunavskog riječnog sliva, ICPDR predstavlja platformu za koordiniranje implementacije Okvirne direktive o vodama na nivou cijelog sliva između 13 podunavskih zemalja.

- Plan upravljanja slivom rijeke Dunav navodi da radovi na regulaciji rijeka (npr. u svrhu povećanja plovnosti) pridonose degradaciji korita rijeke te da su vraćanja rijeke u prirodno stanje (restoracije) od ključnog značaja za smanjenje degradacije i poboljšanja morfodinamičkih procesa, što je posebno za postizanje dobrog ekološkog stanja.

- ICPDR je identificirao hidromorfološke promjene kao jedan od glavnih faktora koji utječu na ekološki integritet sliva rijeke Dunav. Morfološke promjene tijekom posljednjih 150 godina, zbog inženjerskih (građevinskih) radova, kontrole poplava, gradnje hidroelektrana i vađenja nanosa, kao i smanjenja poplavnih područja za gotovo 90%, su najznačajniji uzroci utjecaja. Kao posljedica ograničene opskrbe sedimentom i kanaliziranja, slobodne dionice rijeke pokazuju pogoršanje stanja korita rijeke. Hidroelektrane na slivu gornjeg Dunava zaustavljaju gotovo 80-90% pridnenog sedimenta (vučenog nanosa), a radovi na kontroli poplava i pregrade na gornjim dijelovima sliva Dunava zadržavaju oko trećinu lebdećeg nanosa. Kao posljedica toga je ukopavanje rijeke zbog nedostatka novog nanosa.

- Studija o utjecaju na okoliš za zahvat uređenja vodnog puta i regulacijskih radova na r. Dunav od 1380 do 1433 r.km (Hidroing, 2012.) navodi da analizom vremenskih nizova minimalnih godišnjim vodostaja Dunava kod Bezdana na dionici postoji proces snižavanja dna korita koji u 88 godina opažanja iznosi oko 60 cm. Snižanja su zabilježena i na nekim drugim dionicama. Studija dalje navodi za sve dionice obuhvaćene predmetnom SUO da je moguće zaključiti da dolazi do postepenog snižavanja dna korita, ali da na osnovi prethodno izvršenih analiza vodostaja ipak nije moguće potpuno pouzdano predvidjeti razvoj procesa produbljivanja korita Dunava te se predlaže pretpostaviti tri scenarija. Po prvom optimističnom spuštanje dna treba prognozirati sa vrijednosti od 0,5 cm na godinu. Po srednjem se predlaže koristiti vrijednost od 0,8 cm godišnje. U pesimističnom scenariju vrijednost snižavanja dna korita bi bila 1,1 cm godišnje.

- Planirani zahvat je stoga upravo suprotan ovom cilju koji je postavljen vodnom direktivom i Planom upravljanja slivom rijeke Dunav i pridonosi postojećim negativnim trendovima pogoršanja hidromorfološkog stanja, jer se planiranim obalotvrđivanjem zaustavlja bočna erozija obale i time doprinosi trendu smanjenja nanosa te kumulativno doprinosi drugim hidromorfološkim promjenama kao što su ubrzanje toka i posljedično daljnje produbljivanje korita te posljedično sniženju podzemnih voda, sušenju poplavnih šuma, smanjenju poplavnih područja, zaraštanju rukavaca, prestanku

stvaranja sprudova, širenju invazivnih vrsta odnosno ukupnom smanjenju opće raznolikosti staništa i bioraznolikosti.

• Mjera ublažavanja koja se odnosi na stvaranje zamjenskih staništa za bregunicu i vodomara je zapravo mjera kompenzacije jer se pretpostavlja da će uslijed zahvata ovo stanište postati nepovoljno za te vrste (prestanak erozije i zaraštanje). Kompenzacija je u postupku ocjene prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu postupak koji se poduzima tek nakon što se utvrdi značajan negativan utjecaj na područja ekološke mreže, zaključi da nema drugog alternativnog rješenja i provede postupak prevladavajućeg javnog interesa. Prijedlog ovakve mjere ublažavanja od strane izrađivača Glavne ocjene samo potvrđuje da se ne može izbjeći značajni negativni utjecaj koji će nastati uslijed izvedbe zahvata.“, završen citat.

Na osnovu svega navedenoga, mišljenje Državnog zavoda za zaštitu prirode je da se planiranim zahvatom ne mogu izbjeći negativni utjecaji na cjelovitost i ciljeve očuvanja područja ekološke mreže koji će nastupiti njegovom provedbom, a koji se prvenstveno odnose na ptice (bregunicu i vodomara), skupne (kumulativne) utjecaje postojećih hidromorfoloških promjena u slivu Dunava te utjecaje trajanja zahvata. Državni zavod za zaštitu prirode smatra da su značajni negativni utjecaji evidentni i da se predloženim mjerama ublažavanja oni ne mogu umanjiti ispod razine značajnosti odnosno da nije moguće isključiti značajne negativne utjecaje zahvata na cjelovitost i ciljeve očuvanja područja ekološke mreže te su mišljenja da je potrebno odbiti zahtjev za izvođenje zahvata.

Temeljem prethodno svega navedenoga, sukladno odredbama članka 33. stavak 1. Zakona o zaštiti prirode, riješeno je kao u izreci ovog rješenja.

Stranka može sukladno prethodno navedenom članku pokrenuti postupak utvrđivanja prevladavajućeg javnog interesa i zatražiti odobrenje zahvata uz kompenzacijske uvjete.

Upravna pristojba po Tbr. 1. i 2. Zakona o upravnim pristojbama, plaćena je u iznosu 70,00 kn.

UPUTA O PRAVNOM LJEKU: Protiv ovog rješenja dopuštena je žalba Ministarstvu zaštite okoliša i prirode, Zagreb, Radnička cesta 80, u roku od 15 dana od dana primitka rješenja. Žalba se podnosi neposredno u pisanom obliku, preporučenom poštom putem ovog Upravnog odjela ili usmeno na zapisnik, odnosno dostavlja elektronički. Na žalbu se plaća upravna pristojba u iznosu od 50,00 kn državnih biljega.

PROČELNICA
Mr. sc. Danijela Lovoković, dipl. ing. arh.

DOSTAVITI:

1. Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel za Dunav i donju Dravu, Osijek, Splavarska 2a
2. Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Zagreb, Radnička cesta 80
3. Inspekcija zaštite prirode, Đakovo, M. Gupca 13, p.p. 2
4. Arhiva
5. Evidencija, ovdje